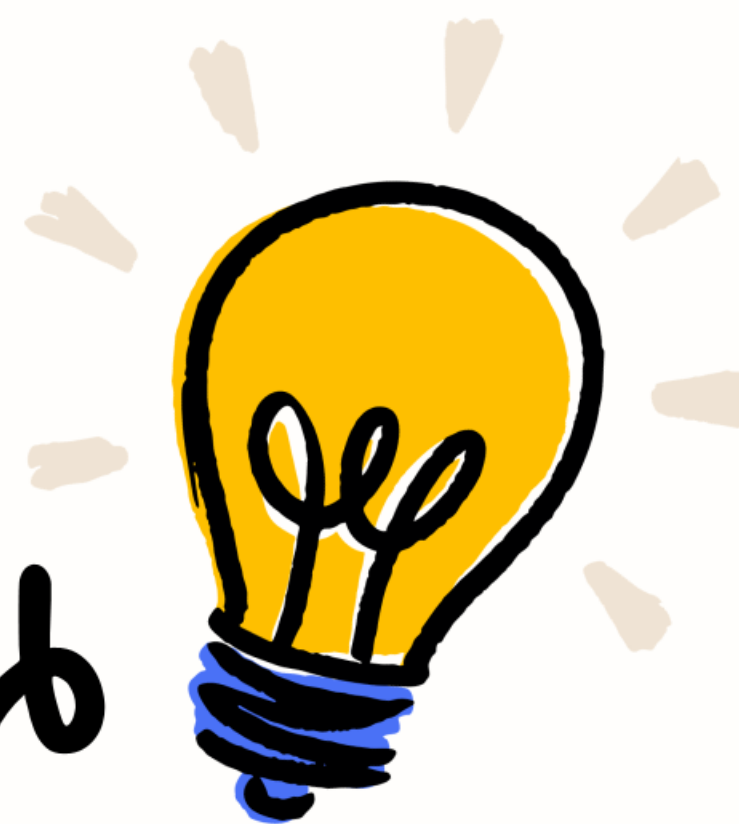

?

2

มโนทัศน์หลักใน
วิชาสังคมศึกษา

4

มโนทัศน์ (concept)

ภาพความคิดที่เปรียบเสมือน “ภาพตัวแทน”

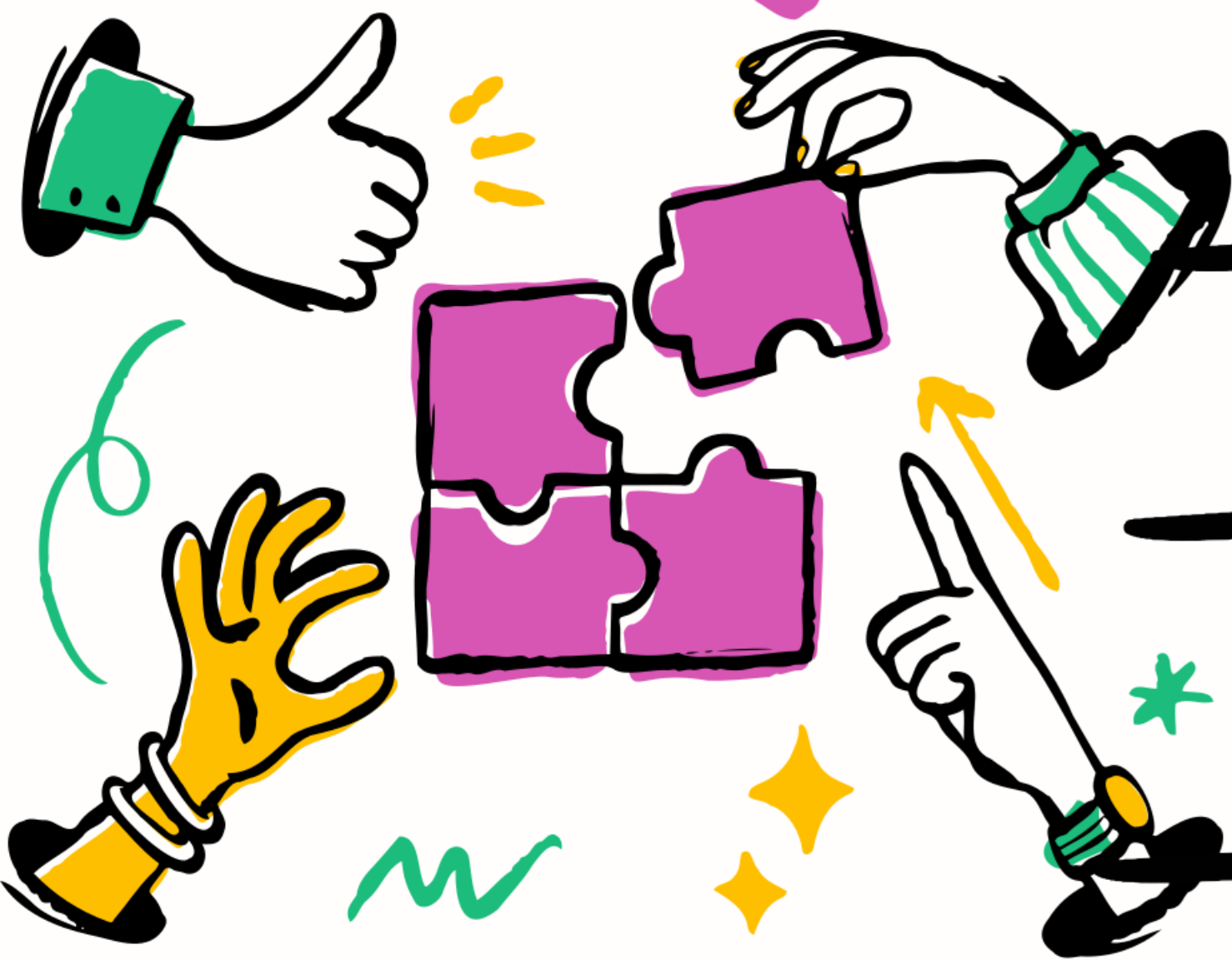

การจัดระเบียบสารสนเทศเฉพาะเจาะจง
โดยเชื่อมโยงระหว่างข้อเท็จจริงและข้อสรุปทั่วไป

สิ่งที่พัฒนามาจากข้อเท็จจริง เกี่ยวข้องกับ
ความคิดรวบยอดและข้อสรุปทั่วไป

NEXT

มโนทัศน์มีลักษณะอย่างไร

→ เป็นความคิดรวบยอด

→ เป็นการรวมกันของลักษณะร่วม

→ ส่วนใหญ่มีขอบเขตคลุมเครือ

→ ถูกกำหนดภายใต้อิทธิพลบริบท
แวดล้อม

มโนทัศน์ทำหน้าท่าอะไร

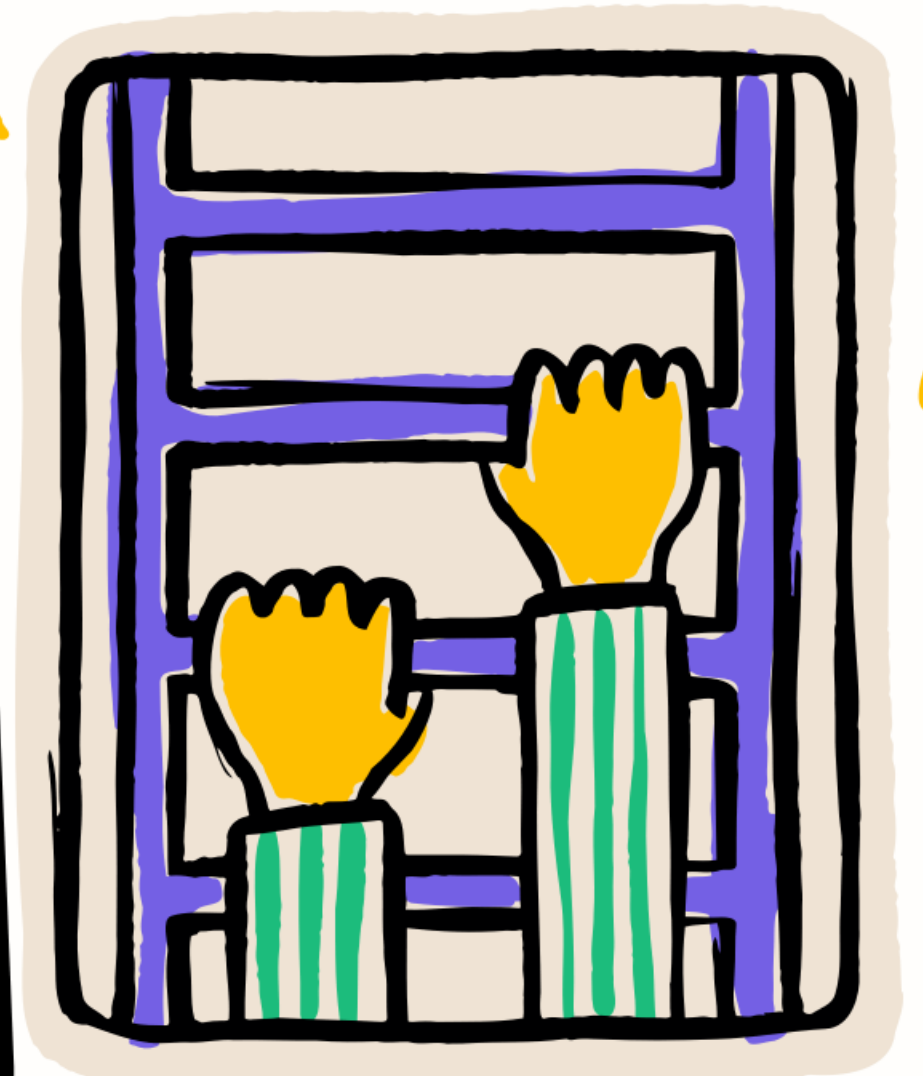
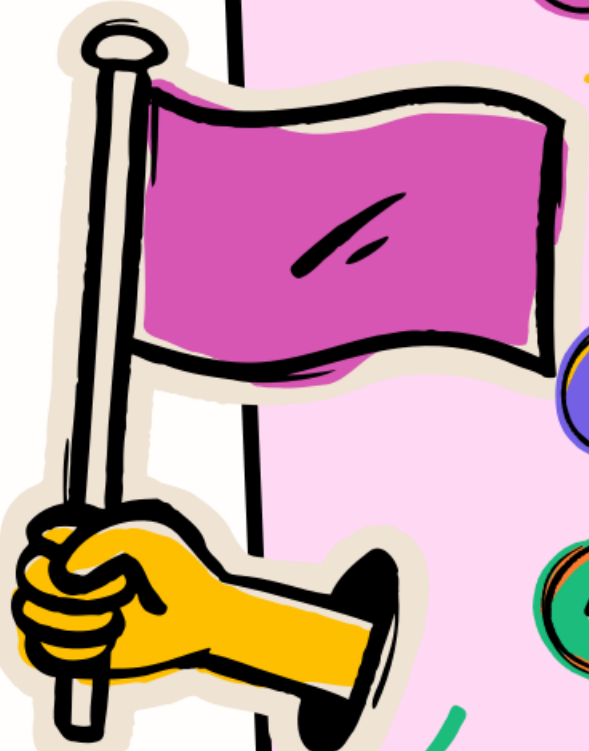

สร้างกรอบคร่าวๆว่าสิ่งนั้นคืออะไร นำไปสู่การ
สร้างมโนทัศน์ให้ชัดเจน เพื่อเข้าใจสิ่งรอบตัว

มโนทัศน์ในแผนการจัดการเรียนรู้จะใช้คำว่า
"สาระสำคัญ" ของแต่ละหน่วย / บทเรียน เป็น
ตัวกำหนดโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้

มโนทัศน์หลัก 5 สาขา ในวิชาสังคมศึกษา

- ① สาธารณศาสนา คีลธรรม จริยธรรม
- ② สาธารณภาพที่พลเมืองและการดำเนินชีวิตในสังคม
- ③ สาธารณเศรษฐศาสตร์
- ④ สาธารณประวัติศาสตร์
- ⑤ สาธารณภูมิศาสตร์

พุทธประวัติและประวัติศาสดา

- เหตุการณ์ในพระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้า ประสูติ, เหตุการณ์หลังประสูติ, แรกนาขวัญ, การศึกษา, อภิเษกสมรส, เทวทูต 4, ออกผนวช, บำเพ็ญเพียร, ฌณูมาร, ตรัสรู้, ประกาศธรรม, โปรดพระพุทธบิดา, พุทธกิจสำคัญ, ปลงอายุสังขาร, ปิณณมสวาท, ปรีณิพพาน, ถวายพระเพลิง, แยกพระบรมสารีริกธาตุ และสังเวชนียสถาน 4
- ประวัติศาสดาศาสนาอื่น : นบีมุฮัมมัด , พระเยซู

พระไตรปิฎก

- พระสุตตันตปิฎก
- พระวินัยปิฎก
- พระอภิธรรมปิฎก

พุทธศาสนสุภาษิต (Buddhist Proverbs)

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน, เมตตากรุณาต่อผู้อื่น, ล่องทุกข์ได้ด้วยใจดี, สัจจะและการพูดจริงทำจริง

การบริหารจิตและเจริญปัญญา

- การฝึกขั้นพื้นฐาน
- การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

พุทธสาวก สาวิกา

และศาสนิกชนตัวอย่าง

- พุทธสาวก พุทธสาวิกา: สามเณรปัญจกิตติ, สามเณรราหุล, สามเณรสังกัจจาย, พระอรุณเวทกัลลปะ, พระโสณโกวิส, พระราชนคร
- ศาสนิกชนและแบบอย่างความดี : พ่อขุนรามคำแหงมหาราช, สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, รัชกาลที่ 9, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรฯ, สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี, พระปราชญ์และพระสังฆราช

มารยาทชาวพุทธ

การกราบ ไหว้ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสงฆ์ การแต่งกาย และการดูแลรักษาศาสนสถาน

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

- การแก้ปัญหาสังคม
 - การใช้หลักธรรม : อริยสัจ 4, หลักกรรม, โอวาท 3
 - หลักธรรมพื้นฐานของศาสนาอื่น บัญญัติ 10 ประการ, หลักศรัทธาอิสลาม

หลักธรรม

- พระรัตนตรัย: ศรัทธา 4, พุทธคุณ 3, พุทธจริยา 3, อริยสัจ 4,
- ไตรสิกขา: ศีล สมาธิ ปัญญา
- โอวาท 3
 - การไม่ทำชั่ว : เบญจศีล, ทุจจิต 3, อปายมุข 4 และ 6, อกุศลมูล 3 (โลภ โกรธ หลง)
 - การทำความดี: เบญจธรรม, สัจจิต 3, หิริ-โอตตปปะ, สติ-สัมปชัญญะ, สังคหวัตถุ 4, ขรรวาสธรรม 4, พรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4, บุญกิริยาวัตถุ 3, อคติ 4, พละ 4, คารวะ 6, อัตถะ 3 และมงคล 38 ประการ
 - การพัฒนาความกตัญญู: ครอบครัว → โรงเรียน → ชุมชน/สิ่งแวดล้อม → ประเทศชาติ → พระพุทธศาสนา → พระมหากษัตริย์

ชาดก

วัณณุปถชาดก , สุวัณณสามชาดก วรรณชาดกวานรินทชาดก , อารามทูลกชาดก, มหาวาณิชชาดก , กุฎิทูลกชาดก , มหาอุกกุสชาดก , จูฬเสฏฐิชาดก , วัณณาโรชชาดก , ทิฆิณิกะชาดก , สัพพทาฐิชาดก

ศาสนพิธี

วันสำคัญทางศาสนา, การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, การอาราธนาต่าง ๆ , พิธีถวายสังฆทาน ทอดผ้าป่าทอดกฐิน พิธีงานมงคลและอวมงคล

ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

พระพุทธ: พระประวัติ พุทธกิจ และพุทธศาสนสุภาษิต
เพื่อให้เด็กๆ ได้เรียนรู้แบบอย่างความดี

พระธรรม: คำสอนพื้นฐาน เช่น โอวาท 3 เบญจศีล เบญจธรรม
พุทธศาสนสุภาษิต และการฝึกสมาธิภาวนา

พระสงฆ์: ประวัติสาวกตัวอย่าง และหน้าที่ชาวพุทธในการ
ปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ที่ถูกต้อง

หลักศาสนาอื่นๆ: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
คริสต์ศาสนา หรือศาสนาอื่นๆ ในสังคมไทย เพื่อการอยู่
ร่วมกันอย่างเข้าใจ

สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ

- สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
- สิทธิเด็กพื้นฐาน 4 ด้าน: สิทธิที่จะมีชีวิต, ได้รับการปกป้อง, ได้รับการพัฒนา และการมีส่วนร่วม
- กลไกการคุ้มครองและการละเมิด

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

- การเป็นสมาชิกที่ดีในทุกระดับ
- คุณลักษณะของพลเมืองดี
- โครงสร้างการทำงานและการแก้ความขัดแย้ง

วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย

- การรำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรม
- ความหลากหลายและยอมรับความต่าง
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลข่าวสาร สื่อ และ บุคคลต้นแบบในชุมชน

1.วันหยุดราชการ

- วันหยุดเกี่ยวกับชาติและกษัตริย์ จักรี , รัฐธรรมนูญ , จัตรมงคล , เเฉลิมพระชนมพรรษา
- วันหยุดเกี่ยวกับศาสนา: มามบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา
- วันหยุดเกี่ยวกับประเพณีไทย สงกรานต์ , พิธีมงคล

2.การรู้เท่าทันสื่อ

3.บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม

กฎหมายในชีวิตประจำวัน

- ระดับข้อบังคับย่อยและสถานที่สาธารณะ
- กฎหมายระดับประเทศในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามกฎหมายจราจร , กฎหมายควบคุมยาเสพติดให้โทษ และ กฎหมายทะเบียนราษฎร.
- กฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น

มารยาทไทย

- มารยาทไทย: การแสดงความเคารพ, การทักทาย , การสนทนาใช้คำพูด , มารยาทร่วมสังคม

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

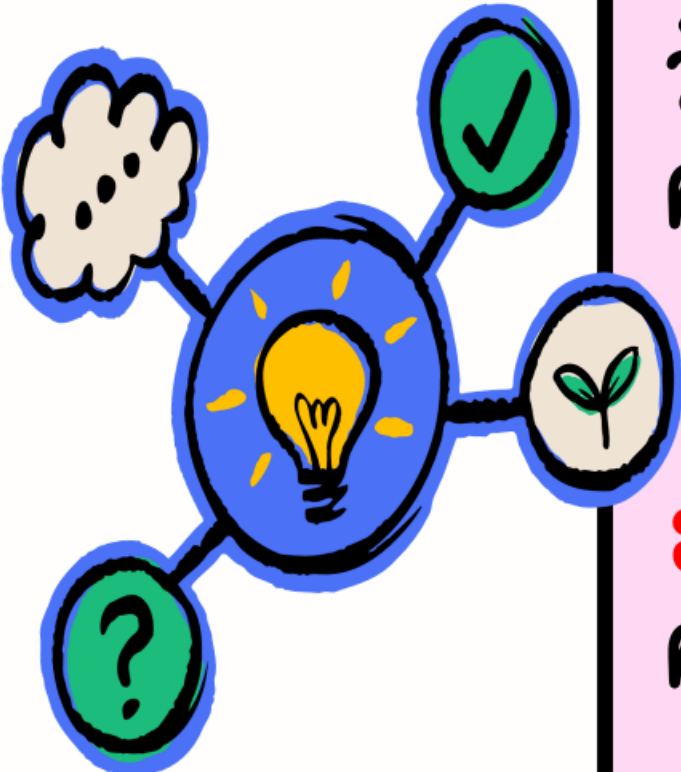
สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ: การรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในครอบครัว โรงเรียน และสังคม พร้อมทั้งเข้าใจสิทธิและเสรีภาพที่ไม่ไปละเมิดผู้อื่น

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย: การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือผู้อื่น และเคารพกติกากลุ่ม

กฎหมายในชีวิตประจำวัน: กฎหมายใกล้ตัวที่ได้ควรรู้ เช่น กฎจราจร กฎระเบียบโรงเรียน และข้อปฏิบัติเบื้องต้นในสังคม

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

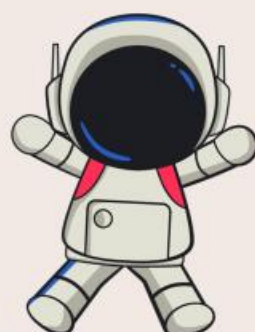
วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย: ความงดงามของ วัฒนธรรม ท้องถิ่น ประเพณีไทย และภูมิปัญญาชาวบ้านที่ ควรภาคภูมิใจและร่วมอนุรักษ์

มารยาทไทย: การไหว้ การกราบ การพูดจา และการแสดงความเคารพตามกาลเทศะ

ข้อมูลข่าวสาร สื่อ และบุคคลต้นแบบในชุมชน: การเลือกรับ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และการเรียนรู้คุณความดีจาก บุคคลสำคัญหรือปราชญ์ในชุมชน

● ● ● การผลิตสินค้า

- ปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิต
 - ปัจจัยการผลิต : ที่ดิน, แรงงาน, ทุน, และผู้ประกอบการ.
 - การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ
- บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ผลิต
 - o การเป็นผู้ผลิตที่มีคุณภาพ
 - o การมีจรรยาบรรณของผู้ผลิต
- การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- คุณค่าของการทำงาน:
 - การบริหารจัดการเงิน
 - การวิเคราะห์รายรับ-รายจ่าย
 - การวางแผนทางการเงิน
 - การออมและการสร้างประโยชน์จากการออม

● ● ● สถาบันการเงิน

- บทบาทของสถาบันการเงิน
- การกู้ยืม

● ● ● กลไกตลาด

- การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ
- ความสัมพันธ์ในระบบตลาด
- ระบบเงินตราและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

● ● ● ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน
- ระบบสหกรณ์

สาระเศรษฐศาสตร์

● ● ● บทบาทของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ

- บทบาทของรัฐบาล
- ระบบภาษีอากร
- โครงสร้างความสัมพันธ์หน่วยเศรษฐกิจ
- สิทธิแรงงาน

● ● ● การบริโภค

การเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค

- ความหลากหลายของสินค้าและบริการในตลาด
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ
- หลักการและวิธีการเลือกบริโภคสินค้าที่จำเป็น

คุณลักษณะและสิทธิของผู้บริโภค:

- คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี
- ประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน
- การคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

สาระเศรษฐศาสตร์

การบริโภค: การเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างฉลาด รู้จักความจำเป็นและความต้องการ บนพื้นฐานความพอเพียง

การผลิต: การนำทรัพยากรมาแปรรูปเป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน

การบริหารจัดการเงิน: การวางแผนการใช้จ่าย การออมเงิน และการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเอง

กลไกตลาด: การซื้อขายสินค้า ระหว่างผู้ซื้อ (ผู้บริโภค) และผู้ขาย (ผู้ผลิต) ผ่านราคาสินค้าในชีวิตประจำวัน

สาระเศรษฐศาสตร์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การนำหลัก พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน มาปรับใช้ในการเรียน การเล่น และการใช้ชีวิต

สถาบันการเงิน: หน้าที่ของธนาคาร การฝากเงิน และการกู้เงิน เบื้องต้น

บทบาทของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ: การที่รัฐจัดเก็บภาษีมาสร้างถนน โรงเรียน และบริการสาธารณะให้ประชาชน

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

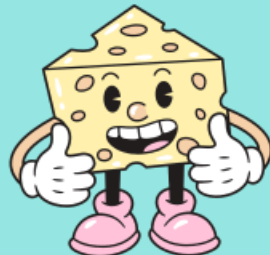

เวลา

- ระบบการนับวัน เดือน ปี และปฏิทิน
 - คำบอกช่วงเวลาและการลำดับเหตุการณ์
- ### ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
- ทศวรรษ, ศตวรรษ, ศตวรรษ
 - ก่อนประวัติศาสตร์ , ประวัติศาสตร์

ความเป็นชาติไทย

- สัญลักษณ์และอัตลักษณ์
- พลวัตและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม
- o การเปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน
- o การรับอารยธรรมต่างชาติ
- บริบทประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียน

พัฒนาการของมนุษยชาติและอาณาจักรโบราณในดินแดนไทย

- พัฒนาการยุคแรกเริ่ม
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน

ประวัติศาสตร์ไทย

รัฐโบราณ

ยุคสมัยของอาณาจักรไทย

- สมัยสุโขทัย
- สมัยอยุธยา
- สมัยธนบุรี
- สมัยรัตนโกสินทร์

สาระประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์

- 1.กระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์
- 2.หลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - หลักฐานชั้นต้น , หลักฐานชั้นรอง
 - ลายลักษณ์อักษร , ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
- 3.การประเมินหลักฐาน

บุคคลสำคัญ

พระมหากษัตริย์และบุคคลสำคัญระดับชาติ

- **ผู้สถาปนาและพัฒนาชาติ** : พ่อขุนศรีอินทราทิตย์, พ่อขุนรามคำแหงมหาราช, พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท), สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1, สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ, สมเด็จพระนารายณ์มหาราช, สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท, และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- **ศูนย์รวมใจและโครงการพัฒนา** : พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.

วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย

- สมเด็จพระนเรศวรมหาราช, สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, ท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร, พระยาพิชัยดาบหัก, วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน

สาระประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์: การใช้ปฏิทิน (จันทรคติ/สุริยคติ) และการบอกช่วงเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

วิธีการทางประวัติศาสตร์: ขั้นตอนง่ายๆ ในการสืบค้นเรื่องราวของตนเอง ครอบครัว หรือโรงเรียนจากหลักฐานใกล้ตัว

พัฒนาการของมนุษยชาติและอาณาจักรโบราณในดินแดนไทย: ความเป็นมาของชุมชนโบราณและอาณาจักรเก่าแก่ในประเทศไทย

สารประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ไทย: เหตุการณ์สำคัญและเรื่องราวความเป็นมาของชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

บุคคลสำคัญ: พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์และวีรบุรุษไทยผู้สร้างชาติ

ความเป็นชาติไทย: สัญลักษณ์ของชาติไทย (ธงชาติ ภาษาไทย ศาสนา พระมหากษัตริย์) ที่แสดงถึงความรักชาติ

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

ประเภทของเครื่องมือทางภูมิศาสตร์

- แผนที่, แผนที่, ลูกโลก และภาพถ่ายชนิดต่างๆ
- การประยุกต์ใช้เครื่องมือตามระดับพื้นที่

ทักษะความสัมพันธ์เชิงพื้นที่

- ตำแหน่ง, ระยะ, และทิศทาง
- ทิศหลัก
- พิกัดภูมิศาสตร์

ลักษณะทางกายภาพ

สิ่งแวดล้อมรอบตัวและภูมิลักษณะ

- สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ, สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
- ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิอากาศและปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์:

- กลางวัน-กลางคืน, ความร้อนของอากาศ, ฝน-เมฆ-ลม
- ปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ และการเกิดฤดูกาลต่างๆ
- ภัยพิบัติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทางกายภาพกับภูมิสังคม

- อิทธิพลต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิต
- อิทธิพลต่อสภาพสังคมและการประกอบอาชีพ
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิลักษณะและภูมิสังคม

การบริหารจัดการทรัพยากร

1.คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

- ความหมายและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม
- ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ : ใช้แล้วหมดไป, ใช้แล้วไม่หมด, ใช้แล้วมีการทดแทน

2.การรู้เท่าทันและการปรับตัว

3. การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และแผนจัดการสิ่งแวดล้อม

ประชากร

- การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากร
- พลวัตการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม
- ผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนและดัดแปลงธรรมชาติ

สาระภูมิศาสตร์

สาระภูมิศาสตร์

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์: การอ่านแผนที่ แผนที่ ลูกโลก และรูปถ่าย เพื่อบอกตำแหน่งสถานที่ต่างๆ

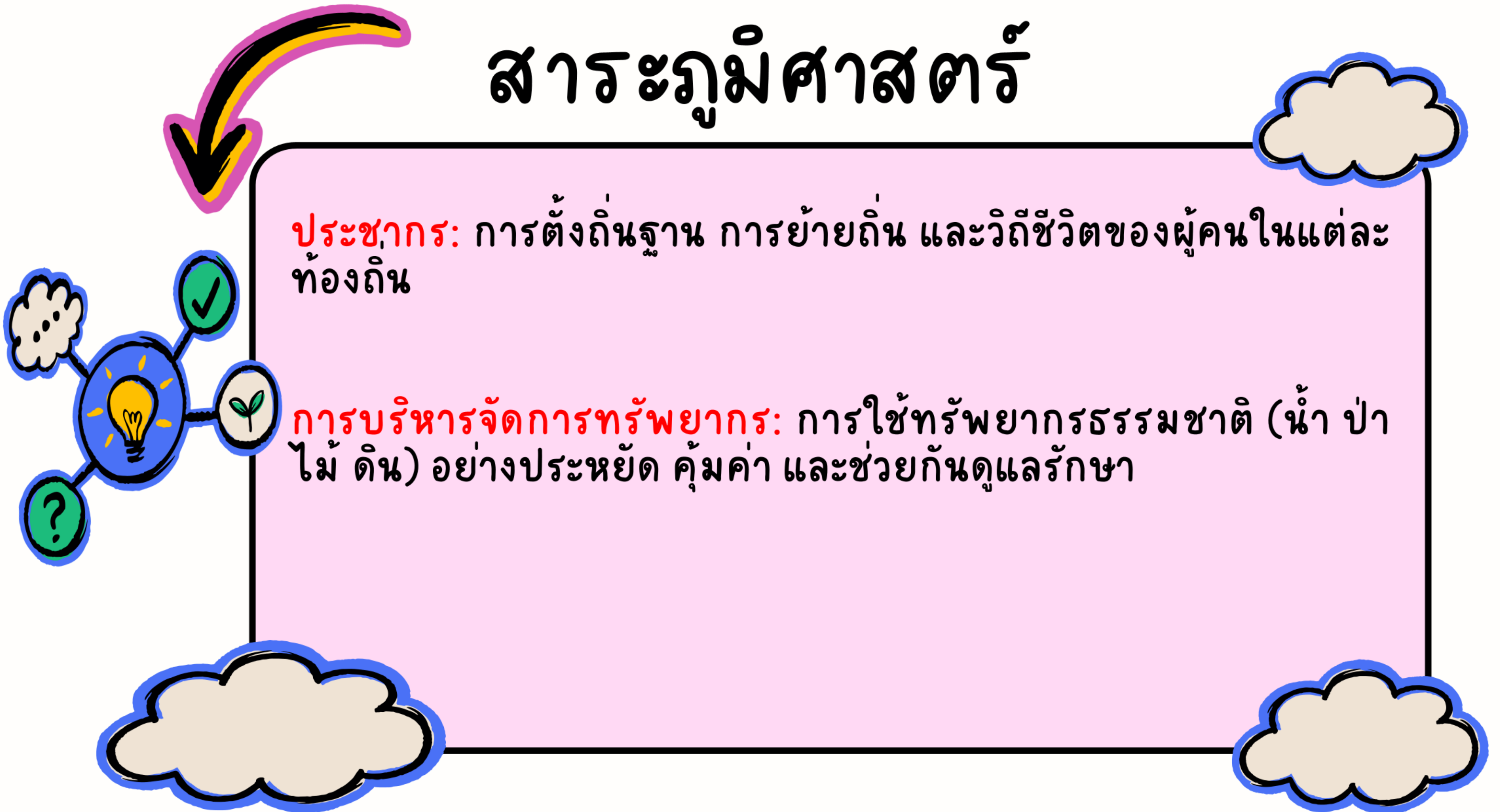
ลักษณะทางกายภาพ: ภูเขา แม่น้ำ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวเด็กและในประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทางกายภาพกับภูมิสังคม: การปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น การสร้างบ้านริมน้ำ หรือการแต่งกายตามฤดูกาล

สารภูมิศาสตร์

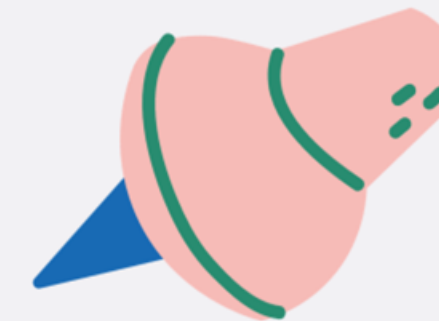
ประชากร: การตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น และวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น

การบริหารจัดการทรัพยากร: การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (น้ำ ป่า ไม้ ดิน) อย่างประหยัด คุ่มค่า และช่วยกันดูแลรักษา

ตารางสาระสำคัญของเนื้อหา สังคมศึกษาตามหลักสูตร

สาระการเรียนรู้	เนื้อหา	สาระสำคัญ
สาระที่ 1 ศาสนา	ชาดก	ชาดก คือ เรื่องเล่าในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่ทรงนำมาแสดงแก่สาวกเพื่อให้เข้าใจหลักธรรมได้ผ่านตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ